

В. Ю. Комаф,
магістр з економіки та менеджменту

АНАЛІЗ СТАНУ САМОУПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЕКОНОМІЧНОГО І УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОФІЛЮ

Проведено аналіз стану самоуправління навчанням студентів економічних та управлінських спеціальностей за п'ятьма функціями управління: вибір цілей, планування, організація, контроль навчання і робота з інформацією. Визначена загальна і приватні оцінки стану самоуправління навчанням цієї категорії студентів за п'ятибальною шкалою.

The analysis of self-education students of economic and managerial skills in five management functions: choosing goals, planning, organization, supervision and training work with information. The general assessment of private and government training students in this category on a scale.

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях з вищою професійною освітою, зокрема економічною і управлінською, здатних ефективно працювати в основних сферах управління і бути конкурентоздатними на ринку праці. Для цього необхідно розробити і запровадити у закладах вищої професійної освіти управлінського і економічного профілю ефективну систему самоуправління підготовкою студента, з метою його постійного самовдосконалення в процесі навчання і формування висококваліфікованого фахівця.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Основні аспекти проблеми теоретико-методологічних засад самоуправління в соціальних системах, зокрема в системі вищої професійної освіти, висвітлені в роботах провідних вітчизняних вчених в галузі соціального управління: В.В. Буреги [1], І.А. Маркіної [2], В.М. Колпакова [3], Н.Г. Ничкала [4], Ф.М. Русінова, Л.Ф. Никуліна, Л.В. Фаткіна [5], А.Т. Хроленка [6] та інших.

Систематизація концептуальних основ науковців, які займаються зазначеною проблемою, показала, що для її успішного вирішення доцільно розв'язати низку стратегічних завдань, зокрема провести комплексний аналіз стану самоуправління підготовкою студентів економічних і управлінських спеціальностей.

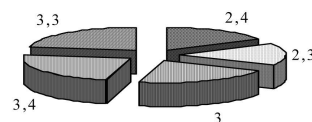
МЕТА СТАТТІ

Провести аналіз стану самоуправління навчанням студентів економічних і управлінських спеціальностей за п'ятьма функціями управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для удосконалення системи самоуправління навчанням цієї категорії студентів у 2006—2008 рр. в Донецькому інституті ринку і соціальної політики (ДІРСП) за участі автора проведений комплекс досліджень, в тому числі проаналізовано стан самоуправління навчанням студентів чотирьох ВНЗ управлінського та економічного профілю державної і недержавної форм власності. Аналіз стану самоуправління навчанням студентів визначався за п'ятьма основними функціями управління: вибір цілей навчання і встановлення їх пріоритетності; планування навчання; організація навчання; контроль за навчанням; використання інформації в процесі навчання. Всього було проаналізовано відповіді на 25 запитань, які оцінювались за п'ятибальною шкалою (найвища оцінка 5, що відповідає поняттю “безперечно”, найнижча оцінка 1 — “невірно”. Такий підхід дозволив проаналізувати

Оцінка студентами виконання функції планування в системі самоуправління навчанням за 5-бальною шкалою

- Чи складаєте ви в письмовій формі плани навчання: на день, тиждень, місяць і рік?
- Чи застосовуєте ви при плануванні навчання основні правила планування часу?
- Чи є у вашому плані “вікна”, які дозволяють вам реагувати на актуальні проблеми?
- Чи резервуєте ви перед початком навчання час для підготовчої роботи?
- Чи плануєте ви свою навчальну діяльність за допомогою відповідних методів планування часу?

Рис. 1. Оцінка студентами виконання функції планування в системі самоуправління навчанням

Таблиця 1. Оцінка студентами виконання функції вибору цілей навчання і встановлення їх пріоритетності в системі самоуправління навчання

Питання студентам вибору цілей навчання і встановлення їх пріоритетності	Оцінка за п'яти бальною шкалою	Розподіл відповідей, %				
		Безпечно вірно (5 балів)	Вірно (4 бали)	Іноді вірно (3 бали)	Дуже рідко вірно (2 бали)	Невірно (1 бал)
Чи маєте ви чіткі довгострокові й короткострокові цілі навчання?	4,0	34,6	45,4	4,8	9,9	5,3
Чи досягаєте ви поставлених цілей навчання?	4,2	35,1	45,9	10,2	9,8	-
Чи фіксуєте ви в письмовій формі цілі й завдання навчання з вказівкою термінів їх виконання?	2,9	14,6	10,4	24,6	45,0	5,4
Чи упорядковуєте ви цілі навчання на основі використання відомих методів встановлення пріоритетів?	2,4	-	24,8	37,2	29,7	8,3
Чи складаєте ви список наступних навчальних справ, впорядкований за пріоритетами?	2,6	-	31,4	52,9	3,9	11,8
Всього	3,3	10,4	28,6	35,4	18,4	7,2

Таблиця 2. Оцінка студентами виконання функції організації навчання в системі самоуправління навчанням

Питання студентам щодо організації навчання	Оцінка за п'яти бальною шкалою	Розподіл відповідей, %				
		Безпечно вірно (5 балів)	Вірно (4 бали)	Іноді вірно (3 бали)	Дуже рідко вірно (2 бали)	Невірно (1 бал)
Чи намагастесь ви кожний важливий вид навчальної діяльності виконати за один раз і остаточно?	3,5	24,3	30,5	30,2	-	15,0
Чи вмієте ви сказати «ні», коли на ваш час претендують інші, а вам необхідно зробити більш важливі справи?	3,5	38,8	31,1	20,1	10,0	-
Чи намагастесь ви денне навантаження розподіляти відповідно до графіка вашої працездатності?	3,7	23,3	38,5	17,2	20,0	-
Чи намагастесь ви свій робочий день, за можливістю, звільнити від сторонніх справ, незапланованих зустрічей?	3,3	11,2	23,6	50,1	15,1	-
Чи намагастесь ви при організації самостійної роботи використовувати основні принципи раціонального навчання?	3,4	14,5	35,3	40,1	15,1	-
Всього	3,5	38,2	31,5	20,1	10,2	-

не тільки загальний стан самоменеджменту, а і основні функції самоуправління навчальною діяльністю за п'ятьма основними функціями управління.

Важливого значення набуває аналіз самопланування навчальної діяльності як невід'ємна складова самоуправління студента, результати якого наведені на рис. 1.

З рис. 1 видно, що в групі питань, пов'язаних з плануванням навчальної діяльності найвищий бал віддано показнику резервування часу перед початком навчання – 3,4 бали, причому 2/3 від загальної кількості опитаних оцінили його не нижче чотирьох балів. Решта показників самооцінки планування знаходились у межах 2,4 – 3,3 бали при загальному показнику по групі – 2,8 бали. Це свідчить про суттєві недоліки в плануванні

навчальної діяльності цієї категорії студентів.

Дослідженнями визначена оцінка студентами виконання функції вибору цілей навчання і встановлення їх пріоритетності в системі самоуправління у вищих навчальних закладах управлінського та економічного профілю (табл. 1).

З табл. 1 видно, що при середній оцінці 3,3 бали, такі показники, як встановлення довгострокових і короткострокових цілей, досягнення поставлених цілей складають відповідно 4,0 і 4,2 бали, що слід визнати позитивним. З іншого боку, досить низькі показники з формування наступних навчальних справ за їх пріоритетністю – 2,6 бали, фіксації наступних справ в письмовій формі з вказівкою термінів їх виконання – 2,9 бали. З цього можна зробити висновок, що майбутні фахівці у галузі економіки та управління не мають необхідних знань і навичок у питаннях правильного вибору цілей навчання і виконання їх у встановлені строки з урахуванням пріоритетності. А причина цього серйозного недоліку полягає у відсутності відповідних навчальних дисциплін.

На загальну оцінку самоуправління навчанням впливає також група показників, які характеризують організацію навчання (табл. 2).

З табл. 2 видно, що середня оцінка студентами організації своєї навчальної діяльності за п'ятьма показниками складає 3,5 бали за невеликої їх розбіжності, від 3,3 до 3,7 балів. Таку оцінку функції організації в системі самоуправління навчанням з урахуванням того, що типовими навчальними програмами ВНЗ не передбачено дисципліни з організації навчання студента, можна вважати цілком задовільною.

У процесі дослідження студентам економічних і управлінських спеціальностей було запропоновано дати оцінку виконання функції самоконтролю навчання в системі самоуправління. Результати наведені в табл. 3.

З табл. 3 видно, що функція самоконтролю навчання виконується студентами на “задовільно” і складає лише 3,2 бали. У зв'язку з цим значна частина студентів

Таблиця 3. Оцінка студентами виконання функції самоконтролю в системі самоуправління навчанням

Питання студентам щодо самоконтролю навчання	Оцінка за п'яти бальною шкалою	Розподіл відповідей, %				
		Безпечно вірно (5 балів)	Вірно (4 бали)	Іноді вірно (3 бали)	Дуже рідко вірно (2 бали)	Невірно (1 бал)
Чи контролюєте ви регулярно виконання своєї річної, місячної, тижневої і деної навчальної діяльності?	3,2	7,2	35,3	40,1	17,4	-
Чи проводите ви не тільки кінцевий контроль навчання, а й проміжний контроль цього процесу?	3,3	-	59,2	15,3	15,1	10,4
Чи використовуєте ви основні функції і методи контролю навчання?	3,2	13,8	11,1	65,1	-	5,0
Чи проводите ви підготовку до сесії у відповідності з основними методами самоконтролю?	3,5	14,4	50,3	25,1	10,2	-
Чи проводите ви самоконтроль зробленого і оцінку його за відповідною системою?	2,9	9,5	14,2	40,1	20,1	15,1
Всього	3,2	7,0	35,2	40,2	12,4	5,2

не виконує зовсім або виконує не регулярно такі необхідні функції контролю, як: контроль і оцінка виконаного за відповідний період; проведення не тільки контролю результату, але й контролю процесу навчання, використання перевірених методів контролю під час підготовки до сесії тощо.

У процесі дослідження також були проаналізовані відповіді стосовно рівня використання інформації при виконанні чотирьох вищезазначених функцій в системі самоуправління навчанням. Результати наведені в табл. 4.

З табл. 4 видно, що рівень використання інформації в процесі навчання, за оцінками студентів складає 3,0 бали за відносно невеликої розбіжності чотирьох показників цієї групи – від 3,2 до 3,5 балів. При цьому доцільно звернути увагу на такий важливий показник, як використання студентами в навчальній діяльності ПЕОМ – 3,6 бали, причому кожний десятий студент економічних і управлінських спеціальностей зовсім не використовує ПЕОМ, 15% – використовують дуже рідко, 20% використовують лише іноді і біля 25% – використовують його більш-менш регулярно і 30% використовують його регулярно. Таке становище з використанням студентами ПЕОМ можна визнати позитивним, що пояснюється достатньою забезпеченістю ВНЗ економічного та управлінського профілю автоматизованими та комп'ютерними робочими місцями в розрахунок на 100 студентів.

Проведений аналіз дозволив визначити три найвищі й три найнижчі оцінки серед 25 запитань, які були запропоновані студентам для визначення рівня самоуправління

Таблиця 4. Оцінка студентами рівня використання інформації при виконанні основних функцій у системі самоуправління навчанням

Питання щодо рівня використання інформації при виконанні основних функцій у системі самоуправління навчанням	Оцінка за п'яти бальною шкалою	Розподіл відповідей, %				
		Безперечно вірно (5 балів)	Вірно (4 бали)	Іноді вірно (3 бали)	Дуже рідко вірно (2 бали)	Невірно (1 бал)
Чи використовуєте ви в процесі роботи з інформацією раціональні методи опрацювання літератури?	3,5	4,2	46,1	44,6	5,1	-
Чи проводите ви цілеспрямований вибір і обробку інформації для використання в процесі навчання?	3,3	19,6	40,3	30,0	10,1	-
Чи використовуєте ви в своїй навчальній діяльності персональний комп'ютер?	3,6	30,0	25,0	20,0	15,0	10,0
Чи використовуєте ви для збору інформації сучасні методи конспектування лекцій?	3,2	4,7	35,6	45,2	4,9	9,6
Чи використовуєте ви в процесі навчання методи швидкочитання?	3,2	4,7	36,2	39,1	20,0	-
Всього	3,0	14,5	20,5	42,0	12,5	10,5

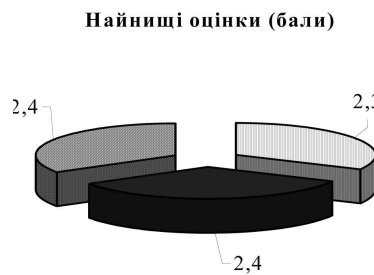

Рис.2. Найнищі оцінки студентів за трьома питаннями стосовно рівня самоуправління навчанням

- Чи застосовуєте ви при плануванні навчання основні правила планування часу?
- Чи упорядковуєте ви цілі навчання на основі використання відомих методів встановлення пріоритетів?
- Чи складаєте ви в письмовій формі плани навчання: на день, тиждень, місяць і рік?

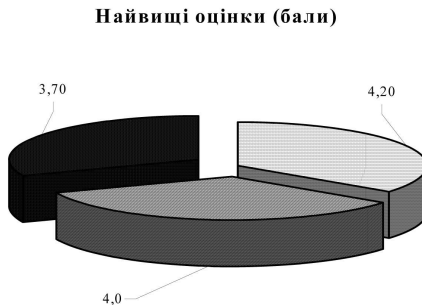

Рис. 3. Найвищі оцінки студентів за трьома питаннями стосовно рівня самоуправління навчанням

- Чи досягаєте ви поставлених цілей навчання?
- Чи маєте ви чіткі довгострокові і короткострокові цілі навчання?
- Чи намагаєтесь ви денне навантаження розподіляти відносно до графіка вашої працездатності?

навчанням у ВНЗ економічного та управлінського профілю. Найнищі оцінки студентів за трьома питаннями стосовно рівня самоуправління навчанням подані на рис. 2.

Найвищі оцінки студентів за трьома питаннями стосовно рівня самоуправління навчанням подані на рис. 3.

У процесі дослідження також визначена загальна оцінка самоуправління навчанням студентів економічних і управлінських ВНЗ, яка склала 3,2 бали при наступній структурі розподілу оцінки: 5 – 6,8%, 4 – 34,3%, 3 – 40,3%, 2 – 12,4%, 1 – 5,2%.

ВИСНОВОК

Результати дослідження дозволяють зробити висновки про доцільність проведення невідкладних заходів, з метою формування системи самоуправління навчанням студентів управлінських і економічних спеціальностей.

Література:

1. Бурега В.В. Социально-адекватное управление: концептуализация модели: монография / В.В. Бурега. — Донецк: ДонГУУ, 2005. — 171 с.
 2. Маркіна І.А. Методологія сучасного управління: монографія / І.А. Маркіна. — К.: Вища школа, 2001. — 311 с.
 3. Колпаков В.М. Самоменеджмент / Колпаков В. М. — К.: ДП Видавничий дім "Персонал", 2008. — 528 с.
 4. Професійна освіта: словник: навч. посіб. / [укл. С.У. Гончаренко та ін.]; за ред. Н.Г. Ничкало. — К.: Вища школа, 2000. — 380 с.
 5. Русинов Ф. М., Никулин Л. Ф., Фаткин Л. В. Менеджмент и самоменеджмент в системе рыночных отношений: учеб пособие. — М: ИНФРА-М, 1996. — 332 с.
 6. Хроленко А.Т. Самоменеджмент: для тех, кому от 16 до 20. — Экономика, 1996. — 139 с.
- Стаття надійшла до редакції 20.09.2010 р.